

J.nr.: 10113M

Dato: 30. juni 2014

REPLIK

Østre Landsret
4. afd. nr. B-3159-11

Gruppesøgsmål.nu
H.C. Andersens Boulevard 45
1553 København V
v/ advokat Morten Samuelsson

ctr.

Domstolsstyrelsen
St. Kongensgade 1-3
1264 København K.
v/ Kammeradvokaten

1. Påstande

De i stævningen nedlagte påstande ændres hermed i overensstemmelse med den af Østre Landsret fastsatte ramme i kendelse af 26. september 2013. Påstanden ændres som følger:

1.

Sagsøgte tilpligtes at anerkende erstatningspligt over for enhver sælger af et enfamiliehus, en ejerlejlighed eller en fritidsejendom.

- a. som har tilmeldt sig gruppessøgsmålet inden for den frist, som retten fastsætter,
- b. som i perioden 8. september 2009 til den 31. december 2010 har anmeldt eller ladet anmelde skøder, pantebreve eller andre dokumenter til tinglysning eller aflysning,
- c. som godtgør, at de under litra b) nævnte dokumenter ikke forelå tinglyst eller aflyst inden for 10 hverdage efter anmeldelse til tinglysning, subsidiært en sådan periode, der efter rettens skøn anses for ansvarspådragende,
- d. for det pågældende gruppemedlems merudgifter til rente, provisioner og andre udgifter, som ikke ville være påløbet ved rettidig tinglysning eller aflysning, fra det tidspunkt, hvor tinglysning eller aflysning burde være sket, indtil det tidspunkt, hvor tinglysning eller aflysning faktisk skete,
- e. med tillæg af sædvanlig procesrente fra sagens anlæg til betaling sker.

2.

Sagsøgte tilpligtes at anerkende erstatningspligt over for enhver køber af et enfamilieshus, en ejerlejlighed eller en fritidsejendom.

- a. som har tilmeldt sig gruppessøgsmålet inden for den frist, som retten fastsætter,
- b. som i perioden 8. september 2009 til 31. december 2010 har anmeldt eller ladet anmelde skøder, pantebreve eller andre dokumenter til tinglysning eller aflysning,
- c. som godtgør, at de under litra b) nævnte dokumenter ikke forelå tinglyst eller aflyst inden for 10 hverdage efter anmeldelse til tinglysning, subsidiært en sådan periode, der efter rettens skøn anses for ansvarspådragende,
- d. for det pågældende gruppemedlems merudgifter til rente, provisioner og andre udgifter, som ikke ville være påløbet ved rettidig tinglysning eller aflysning, fra det tidspunkt, hvor tinglysning eller aflysning burde være sket, indtil det tidspunkt, hvor tinglysning eller aflysning faktisk skete,
- e. med tillæg af sædvanlig procesrente fra sagens anlæg til betaling sker.

3.

Sagsøgte tilpligtes at anerkende erstatningspligt over for enhver ejer af et enfamiliehus, en ejerlejlighed, eller en fritidsejendom,

- a. som har tilmeldt sig i gruppesøgsmålet inden for den frist, som retten fastsætter,
- b. som i perioden 8. september 2009 til 31. december 2010 med henblik på omprioritering har anmeldt eller ladet anmelde skøder, pantebreve eller andre dokumenter til tinglysning eller aflysning,
- c. som godtgør, at de under litra b) nævnte dokumenter ikke forelå tinglyst eller aflyst inden for 10 hverdage efter anmeldelse til tinglysning, subsidiært en sådan periode, der efter rettens skøn anses for ansvarspådragende,
- d. for det pågældende gruppemedlems merudgifter til rente, provisioner og andet, som ikke ville være påløbet ved rettidig tinglysning eller aflysning, fra det tidspunkt, hvor tinglysning eller aflysning burde være sket, indtil det tidspunkt, hvor tinglysning eller aflysning faktisk skete,
- e. med tillæg af sædvanlig procesrente fra sagens anlæg til betaling sker.

Under hensyn til en mulig uklarhed i formuleringen i litra c i de ovennævnte påstande, er litra c ændret så den i stedet for ”subsidiært ikke forelå tinglysningsmæssigt ekspederet inden for det tidsrum, der efter rettens skøn anses for ansvarspådragende” lyder ”subsidiært en sådan periode, der efter rettens skøn anses for ansvarspådragende”.

2. Genstand for nærværende replik

Nærværende replik tager navnlig stilling til de indsigelser, som Domstolsstyrelsen har gjort gældende i svarskriftet. De konkrete sager vil ikke blive behandlet, idet nærværende sag alene vedrører spørgsmålet om statens overordnede ansvar og erstatningspligt.

Replikken vil derfor kommentere svarskriftets synspunkter om statens erstatningspligt overfor private boligejere på grund af den fremgangsmåde, som blev valgt ved indførelsen af digital tinglysning.

3. Domstolsstyrelsen erkender forsinkelser

Det fremgår af svarskriftet, at Domstolsstyrelsen erkender, at der var problemer i forbindelse med indførelsen af den digitale tinglysning, og at disse problemer medførte forlængede sagsbehandlingstider.

Domstolsstyrelsen forsvarer sig i svarskriftet med, at disse problemer skulle bero på ekstraordinære omstændigheder og påstår således, at det var ekstraordinære omstændigheder, der ikke kunne forudses, som var årsagen til den forlængede sagsbehandlingstid.

Domstolsstyrelsen forsvarer sig endvidere med, at nogle af disse påståede ekstraordinære omstændigheder medførte, at medarbejderne i tinglysningsretten blev nødsaget til at tage sig af andre ting end ekspedition af de sager, som krævede manuel behandling.

Det afvises pure, at forsinkelserne var forårsaget af såkaldte ekstraordinære omstændigheder, jfr. det følgende.

4. Stævningens sagsfremstilling

Domstolsstyrelsen påstår, at det i stævningen ikke skulle være beskrevet, hvori de påståede ansvars-pådragende fejl og forsømmelser består.

Stævningens sagsfremstilling og anbringender indeholder en nøje redegørelse for netop de mange advarsler, der forelå forud for indførelsen af digital tinglysning.

Stævningen redegør udførligt for, hvorledes beslutningstagerne var ensidigt fokuseret på at indføre den digitale tinglysning uden hensyn til disse advarsler – advarsler om netop det, der viste sig at medføre et stort antal forsinkede tinglysninger og dermed påførte et stort antal borgere tab, som går langt udover, hvad de må tåle.

5. ”Indhøste besparelser”

Stævningen har under fremlæggelse af og citat af skriftlig dokumentation påvist, at det for beslutningstagerne var altafgørende at ”indhøste” besparelsesfordele for staten ved at indføre digital tinglysning så tidligt som muligt.

Hensynet til disse besparelsesfordele bevirkede, at der ikke blev taget forsvarlige forholdsregler til at sikre sig imod netop de risici, som man kendte og var advaret imod – risici, som kunne påføre sagsløse borgere forsinkelser og tab.

Thi passende forholdsregler ville medføre en udsættelse af projektet. Og en udsættelse med at indføre digital tinglysning ville samtidig reducere de besparelser, som var så vigtige for beslutningstagerne.

Det kan lægges til grund, at de besparelser, som staten har opnået ved en for tidlig igangsætning af projektet – uden hensyn til at en sådan for tidlig igangsætning indebar en nærliggende risiko for forsinkelser – langt overstiger de tab, som staten har påført de borgere, som var uheldige at være nødsaget til at tinglyse i den omhandlede periode.

6. Sagsøgte ”dokumentgennemgang”

Det påstås i svarskriftet, at stævningens sagsfremstilling ikke skulle være fyldestgørende. Sagsøgte har derfor fremlagt en såkaldt dokumentgennemgang på 388 sider (bilag A), der hævdes at udgøre en relevant sagsfremstilling.

Hertil bemærkes, at stævningens sagsfremstilling bygger på de dokumenter, der foreligger om beslutningstagernes dispositioner. Stævningen har uddraget netop de dispositioner, der har betydning for

de opståede forsinkelser med tinglysninger. De er beskrevet gennem citater af sagsøgtets egne dokumenter.

Det giver sig selv, at det i en sag om, hvorvidt der på grund af fejl disponering er påført borgerne forsinkelser og tab, er væsentligt at fokusere på netop de omhandlede fejl disponeringer.

Domstolsstyrelsens dokument gennemgang – der er udfærdiget af styrelsens advokat – er derimod ikke et tjenligt bidrag til sagens afgørelse.

Dens formål er ikke at fokusere på de fejlagtige dispositioner. Formålet er tværtimod at fjerne fokus fra de fejlagtige dispositioner ved en detaljeret redegørelse for hver eneste skridt på vejen til at indføre digital tinglysning uden hensyn til, om det har betydning for afgørelsen af nærværende sag.

Formentlig er formålet med denne redegørelse også at påvise, at projektets omfang var omfattende og involverede mange vanskelige beslutninger. Derved forsøger sagsøgte at opnå sympati og forståelse. Læseren skal bringes til en opfattelse om, at med så mange vanskelige beslutninger og spørgsmål, der skulle koordineres, så må enhver kunne forstå, at der kan ske ”smuttere”, men sådanne skal de ansvarlige for projektet – må man forstå – ikke stå til regnskab for.

Til den pågældende redegørelse er at bemærke, at

1. Stævningens sagsfremstilling er udarbejdet på baggrund af en gennemgang af de selvsamme dokumenter, som den dokument gennemgang, som Kammeradvokaten har udarbejdet (bilag A). Der foreligger mere end 10.000 dokumenter. Disse er gennemgået i deres helhed.
2. Stævningens fokus er – i modsætning til den dokument gennemgang, som Kammeradvokaten påberåber sig – at uddrage netop de faktiske omstændigheder, der har betydning for sagen.
3. Stævningen har derfor ikke inddraget oplysninger i de mange dokumenter, der er uden betydning for sagens afgørelse (uanset om sådanne oplysninger kunne have almen interesse i en fortælling om historien bag digital tinglysning).

4. Det bestrides ikke af sagsøgeren, at indførelsen af digital tinglysning var et stort projekt, og at der skulle træffes mange vanskelige beslutninger og foretages en omfattende koordinering. For de embedsmænd, der har arbejdet med projektet, har det sikkert været en hård tid med mange udfordringer.
5. Men det ændrer ikke ved, at statens repræsentanter har truffet nogle valg, der viste sig at være forkerte. Det har de gjort med fuld bevidsthed om, at det kunne medføre en risiko for, at mange borgere ville blive udsat for forsinkede tinglysningsekspeditioner med deraf følgende tab.
6. Noget kunne tyde på, at selve de embedsmænd, der stod for projektet, egentlig havde ønsket sig at sikre projektet bedre, før det blev taget i brug, men at de var udsat for et pres fra Finansministeriet om en tidlig indførelse for at ”indhøste” besparelser.
7. Om dispositionerne skyldes pression fra Finansministeriet eller andre årsager er dog ligeegyldigt, idet det samlede ansvar for, at valget af økonomiske fordele for staten var mere vigtigt end sikkerhed for, at borgerne ikke ville blive udsat for tab, ligger hos staten, uanset hvilke embedsmænd, der konkret har truffet beslutningerne.

7. ”Økonomisk virksomhed”

Sagsøgte forsøger sig med påstå, at tinglysning ikke er ”økonomisk virksomhed”.

Hvad der menes hermed bliver langsomt klart, efterhånden som man læser svarskriftet. Sagsøgte mener, at staten i en erstatningssag om skade, som den forvolder sine borgere, skal bedømmes efter andre normer for, hvad man kan tillade sig, end f.eks. en bygherre, der forvolder skade på sine naboer ved opførelsen af et byggeprojekt.

Det er ikke et synspunkt, der har hjemmel eller rimelighed.

Hvis staten gennemfører et byggeprojekt på en måde, der medfører risici for skader på de omliggende ejendomme, og hvis det kan påvises, at byggeprojektet kunne være gennemført på en mere sikker

måde, men denne blev fravalgt for at staten kunne spare byggeomkostninger, så skal staten bedømmes på nøjagtigt samme måde som en privat bygherre. Der er mindst ligeså meget ”økonomisk virksomhed” i statens valg om at spare penge på et byggeri, som når en privat bygherre forsøger at spare penge.

I den foreliggende sag har staten indrømmet, at projektets indførelse var præget af fejl og uhensigtsmæssigheder. Samtidig kan man i dokumenterne konstatere, at staten fravalgte at foretage en bedre sikring af projektet. Det var mere vigtig at ”indhøste” besparelser for staten.

Mere tydeligt kan det ikke blive, at statens dispositioner i høj grad var udslag af økonomiske overvejelser, der fuldt ud kan sammenlignes med en privat virksomheds motiver om at opnå de bedst mulige økonomiske resultater.

Sagsøgtes argumenter om, at der ikke foreligger ”økonomisk virksomhed” er i øvrigt opsigtvækkende, når man tænker på, at statens indtægter ved tinglysning betaler en betydelig del af omkostningerne til at opretholde og drive domstolene¹.

For de brugere, der gennem tinglysningsafgifter betaler et vederlag til staten, der langt overstiger statens udgifter til det, der leveres til gengæld, må svarskriftets forsvar om, at der ikke foreligger ”økonomisk virksomhed” anses for en forhåelse.

Til overmål har staten forkastet en privatisering af tinglysningen. Dermed har staten opretholdt en monopolstilling, der bevirker, at brugerne af systemet ikke har valgfrihed til at vælge den leverandør, der er bedst i stand til at levere en fejlfri ydelse uden forsinkelser.

¹ Private virksomheder som f.eks. pensionsinstitutter eller pengeinstitutter er i modsætning hertil under en skarp overvågning, når prisen for forskellige ydelser skal forklares og motiveres i forhold til de omkostninger, som er forbundet med at levere ydelserne – netop for at modvirke helt urimelige fortjenester.

Havde staten valgt at lægge tinglysningen ud til private virksomheder, så måtte man med sikkerhed have anset tinglysning for ”økonomisk virksomhed”, thi så havde private virksomheder jo konkurrenceret om at levere effektiv tinglysning til den lavest mulige pris. Havde sådanne private virksomheder taget bevidste beslutninger, der påførte brugerne en risiko for tabsforvoldende forsinkelser, for at spare penge og dermed opnå forbedret økonomisk resultat for sig selv (i statsligt sprogbrug: ”indhøste besparelser”), så havde der vist ikke været nogen tvivl om de pågældende virksomheders erstatningspligt.

Til det ovenfor anførte kan man i øvrigt passende notere sig, at staten ikke har ment at skulle dele de ”indhøstede besparelser” med nogen – navnlig ikke med de borgere, der betaler regningen.

Tinglysningsafgiften er stadig den samme, selvom de teknologiske fremskridt har bevirket, at statens udgifter til at levere en modydelse for tinglysningsafgiften, er faldet dramatisk.

8. Risikoansvar, berigelse, ansvar for forsinket og mangelfuld ydelse

For at der ikke skal være tvivl om, hvad der ligger i de anbringender, der er fremført under nærværende sag om risikoansvar m.m. - som supplement til det primære argument om, der foreligger erstatningsretlig fejl og forsømmelse – bemærkes:

1. Staten har valgt at påtvinge borgerne en for tidlig og usikker indførelse af det digitale tinglysningssystem med viden om, at det var forbundet med risiko for alvorlige forsinkelser for brugernes tinglysninger. Brugere har ikke haft noget valg. Der findes kun et tinglysningssystem. Staten har dermed påtvunget brugerne en risiko for tab og udgifter, som blev en realitet. Risikoen kunne være undgået ved en anderledes og mere hensigtsmæssig tilrettelæggelse. Det blev fravalgt, for at staten kunne opnå økonomiske fordele. Hermed er samtlige betingelser for at pålægge staten et risikoansvar opfyldt.
2. Staten – og dermed Domstolsstyrelsen, der repræsenterer staten under nærværende sag – skal erstatte borgernes tab, også fordi staten ikke har leveret den ydelse, som borgerne har betalt

for gennem den erlagte tinglysningsafgift. Netop statens overvejelser om privatisering viser, at dette område uden videre må anses for et indtægtsdækket område, hvor staten leverer ydelser mod betaling, som lige så godt kunne være leveret af private virksomheder (f.eks. bilinspektionen). Private virksomheder kunne ikke slippe afsted med at levere en forringet og tabsforvoldende ydelse og herefter påstå sig ansvarsfri med argumenter om at gøre noget godt for almenvellet, ikke ”økonomisk virksomhed” m.v.

3. Da de besparelser, som staten har ”indhøstet” til sig selv, med sikkerhed overstiger de tab, som staten har påført en række borgere ved at levere en forringet ydelse, skal staten erstatte de påførte tab allerede ud fra et berigelsesstandpunkt.

9. Ekstraordinære omstændigheder

Domstolsstyrelsen forsvarer sig i svarskriftet om, at de problemer, som staten har forvoldt de berørte borgere, skulle være forårsaget af ekstraordinære omstændigheder, som isoleret set kun havde begrænset betydning for sagsbehandlingstiden.

Det er ikke rigtigt, at der forelå ekstraordinære omstændigheder. Som påvist i stævningen, er de problemer, der blev udløst, forårsaget af omstændigheder, der netop var kendt og forudset – men ikke tillagt nogen betydning.

Hertil kommer, at de udløsende omstændigheder ikke skal bedømmes som isolerede problemstillinger. I så fald ville enhver, der påtager sig at gennemføre et større projekt, der har betydning for mange menneskers velfærd og økonomi, til enhver tid kunne hævde at være fri for ansvar.

Gennemførelsen af et projekt som det foreliggende kræver netop, at beslutningstagerne tager højde for, at der er mange forhold, der skal fungere i et samspil, og at hvis ikke der sker en passende sikring mod de risici, som den eneste faktor kan indebære, så vil samspillet mellem disse faktorer kunne bevirke, at det samlede projekt udsættes for alvorlig funktionsudygtighed.

Skulle det være rigtigt, at det var en kombination af enkeltstående årsager, der udløste de store forsinkelser, og at disse enkeltstående årsager isoleret kunne være løst, så påhviler der staten et ansvar for ikke at have forudset, hvordan de forskellige årsager samlet kunne udløse forsinkelser, og et ansvar for ikke at have løst disse enkeltstående årsager effektivt, efterhånden som de opstod.

For så vidt har staten anerkendt sit ansvar, når det i svarskriftet gøres gældende, at problemerne med forsinkelse skyldtes enkeltstående årsager, som hver for sig kunne være løst, idet det herved er erkendt, at mere effektive foranstaltninger – efter at man endelig havde erkendt de problemer, som man havde forvoldt - kunne have hindret den lange periode med tinglysningsforsinkelser. Men sådanne mere effektive foranstaltninger fravalgte man tilsyneladende.

De samlede komplikationer har ud fra en samlet betragtning forlænget sagsbehandlingstiden markant og dermed medført en længere sagsbehandlingstid end den, som var gældende i det gamle tinglysningssystem.

De tab, som borgerne har lidt gennem forsinkede tinglysningsekspeditioner, kunne være undgået ved anderledes og mere hensigtsmæssig tilrettelæggelse af indførelsen af digital tinglysning. De opståede problemer var forudseelige. Man havde netop under planlægningen fokus på de årsager, der senere udløste forsinkelser, men tog ikke tilstrækkelig højde herfor.

10. Borgerne skal "tåle" forsinkelser

Svarskriftet påstår, at en forlænget sagsbehandlingstid må forventes i en "opstartsperiode", og at forlængede sagsbehandlingstider var varslet til brugerne inden indførelsen.

Det er allerede i stævningen tilkendegivet, at der med sådanne projekter kan opstå negative virkninger for nogle borgere og virksomheder, uden at dette nødvendigvis skal udløse erstatningspligt.